

Ferencz József unitárius püspök emlékezete.

Mondotta: **Dr. Borbély István** a kolozsvári unitárius kollégium igazgató-tanára.

Még nem rokkant le a sírdomb a házsongárdi fenyők alatt; szép hangjának drága csengése még a fülünkben; még úgy beszélünk róla, mint „a püspök úr“-ról s — íme, már emlékezünk. Törékeny alakja még szemünk előtt, bölcsességét még érezzük s mégis egész lénye már a történelemé.

Ferencz József unitárius püspök sírján még nem nyitak ki az első virágok s Egyháza már építi dicsőségének soha el nem múló emlékoszlopát.

Midőn, ez ünnepi órában, a Magyar Unitárius Egyház nevében, róla emlékezem, lelkemet a megszentelt bánatnak fenséges szomorúsága tölti el.

Mi mindent veszítünk el benne, most érezzük csak!

Jó ember volt, mert mindenkivel okosan tett jót. Bölcs ember volt, mert szívéen keresztül gondolkozott. Nagy ember volt, mert egész ember volt. Benne a jó, a bölcs és a nagy ember egy volt. Nemcsak főpásztora volt népének, hanem lelkiismerete is; nemcsak főpapja, hanem igazán Isten szavának tolmácsa. Hivatalában méltóságteljes kormányzó, magánérintkezésben szíves jóbarát. Ajtaja mindig nyitva állott, hozzá bejutni nem kellett közbenjáró. Nagyságában egyszerű, bölcsességében szíves, jóságában megnyerő s mégis mindenkor tiszteletet parancsoló úr volt.

A vele egyidősökön túlnőtt képességei által; az ifjabb nemzedék fölé emelte kora. Hozzá mérve mindenki törpének, epigonnak érezte magát. Benné egy évszázad váit testté, mi csak minden-
napunknak terhét viseljük.

Milyen csodálatos volt az ő százada!

Egyéves kisgyermek volt a megboldogult, midőn Vörösmarty minden idők számára megírta magyar végrendeletét:

A nagy világon e kívül
Nincsen számodra hely;
Áldjon vagy verjen sors keze,
Itt élned, halnod kell.

E szent gondolat volt életének termőföldje, melyben jövő sorsa megfogamzott.

Tizenegyéves volt a legendás magyar szabadságharc idején. Ő még látta harcba menni a vörössipkásokat; látta, mint törte össze szabaddá lett nemzete mindazt a rabigát, mi évszázadoknak véres bálványja volt. Aztán ott volt a nagy temetésen s együtt sirtompával a hazáért, melyből csak egy volt s az is elveszett.

Ő még hallotta a szót, mely Széchenyi halálakor a hazán keresztül nyilallott; s még átszenvedte a régi jó táblalabirák és az új földesurak hirhedt korszakát.

Aztán oly sok balszerencse és oly sok vizzály után látta a derüt is; megérte a nagy magyar hajnalhasadást 1867-ben, mely után olyan fényesség lett az országban, hogy az egész világ szeme oda bámult. Valóban, amit a magyar nemzet a 67-es kiegyezéstől a világháborúig művelt, még álomnak is merész. A béke áldásait oly öntudatosan, annyi tervszerűséggel és őszinte jóakarattal népsoha úgy ki nem használta, mint akkor a magyar.

De jaj, csak így jár minden az ég alatt...

A század viharja minket is elsodort. A világháború — mit mi, Isten rá a tanunk, nem akartunk — összeomlásában maga alá temetett. A híd, melyet a büszke Caesar Berlintől Bagdadig épített, derékban törött ketté s míg a két hídláb épen maradt, a lezuhanó törmelék minket ütött agyon.

Ki 1855-ben reménykedve szavalta *A vén cigány*-nyal, hogy „Lesz még egyszer ünnep a világon“, — most bizalmas környezetében könnyezve mondogatta: Beh sötét lett körülöttünk! Álltam mellette, midőn sóhajtva emlegette: „Ha nem szeretném oly nagyon családomat és Egyházamat, szívesen meghalnék.“ S akik a jelen év első napján üdvözöltük őt, még emlékezünk kipirult arccal, ragyogó szemmel, csengő hangon mondott biztatására: „Nincsen olyan sötét éjszaka, amely egyszer meg ne virradna; én remélem, hogy Isten segedelmével most már nekünk is megvirrad...“

A virradat talán már el is következett. Mózes népével együtt a n már fel is ért a Nébo hegyére. Remélkedő lelkének révedező pillantásaival talán már látta is egy jobb jövőnek ígéretföldjét. Őh, én láttam bizó nagy lelkét imádkozni azért, hogy: „Jöjjön el a Te országod, légyen meg a Te akaratod...“

És szóla az Úr: „Megengedtem neked, hogy szemeiddel meglásd Juda földét a túlsó tengerig, de oda nem mégy át.“

„És meghala ott Mózes, az Úrnak szolgálja, a Moáb földén, az Úr szava szerint.“

„És síraták Izrael fiai Mózeszt a Moáb mezőségén harminc napig...“

„És nem támadott többé Izraelben olyan próféta, mint Mózes, akit ismert volna az Úr színről-színre.“

A csodálatos élet elmúlt. A század története lezárult. A magára maradt sokaság zokogva sírja: Én Uram és én Istenem, miért hagytál el engemet?

Nem lehet feladata ez ünnepi órának részletesen elmondani, hogy miben miért volt nagy s mi által lett Egyházunk történetében halhatatlan Ferencz József püspök. A történetíró munkáját én most nem végezhetem el. Legyen elég ez alkalommal röviden jelentőségének azon három legkiválóbb tényére rámutatnom, amely tényekben hosszú és áldásos életének minden diadala és minden sikere összpontosult.

I.

Az ő püspökségének idején alakult át addig jóformán csak egyházközségeiben és a hivek áldozatkészségéből élő decentralizált Egyházunk erős központi Egyházzá.

A Magyar Unitárius Egyháznak újjabkori történetében az 1848. és 1907. év fordulópontot jelent. 1571 után másodszor 1848-ban ismerte el a magyar alkotmány az Unitárius Egyházat teljes jogú bevett Egyháznak, amelynek minden kiadása az állampénztárból fizetendő. Ezt az 1848-ik évi törvényt azonban csak 1907-ben, a koalíciós kormány kezdte őszintén végrehajtani, amikor is Egyházunk az addigi évenkénti 5.000 frt helyett évi 50.000 frt,

illetőleg 100.000 korona egyházi államsegélyben részesült s ezenkívül középiskoláink külön államsegélyt kaptak; s mindezt anélkül, hogy ezeknek fejében egyházi autonomiánk jelentékeny csorbát szenvedett volna. Egészen 1848-ig s tulajdonképen még 1848 után is szinte 1907-ig az egyházközségek a hívek adományaiból tartották fenn magukat.

A többi szerencsésebb bevett Egyházak alapítványi birtokaikból, pénzvagyonukból és alkalmi kormánytámogatásból éltek, a hívek áldozatkészségét csak kivételesen s akkor sem nagy mértékben vették igénybe. Nálunk évszázadokon keresztül unitáriusnak lenni sok egyéb mellett azt is jelentette, hogy: hordozni a közterheket olykor erőn felül is. Legyen őseinknek emlékezete áldott, kik Isten dicsőségére nehéz időkben nagy áldozatokat hozni kedves kötelességüknek ismerték. A jóakaratan nálunk tényleg nem volt soha hiány.

Azonban különösen 1867 után földmivelő és kisiparos híveink vagyoni helyzete megrendült, az élet megdrágult, a jövedelem megcsappant. A jó lelkeknek minden jó szándéka kezdett megtörni a szegénységen. Kriza János püspökségének idejére esik híveink anyagi helyzetének s ezzel egyidejűleg egyházközségeink eddigi gazdasági életének e nagy válsága. A tehetősebb eklézsiák siettek ingatlan vásárlásokkal megváltani az évenkénti egyházközségi adót, a szegényebb eklézsiák pedig kezdték átadni elemi iskolájukat a tanítókkal együtt az államnak, hogy így tehermentesítsék magukat. Az egyetemes Egyháznak olyan vagyona, amelyből a válságos helyzethez jutott eklézsiákat segíeyezhette volna, nem volt.

Ilyen nehéz időben, 1875-ben, halt meg Kriza püspök s egy félévre rá a második főgondnok, Gálfalvi Imre; a rangidős főgondnok, kaáli Nagy Elek, 1872 óta guttaütött lévén, ugyancsak ez évben, 1875-ben, végleg lemondott állásáról.

Amikor tehát 1876-ban az árkosi zsinaton Ferencz Józsefet püspökké választották, egyházunk nemcsak új püspököt, hanem melléje Daniel Gábor és Berde Áron személyében ugyanezen zsinaton új főgondnokokat, vagyis tehát egészen új elnökséget kapott.

Az új elnökségre súlyos feladat várt.

A helyzet diktálta kérdés ekkor ez volt: vajjon meghagyják-e az Egyház súlyát az egyházközségeken, vagy pedig építsék ki az egyetemes Egyházat, amely kifelé a kormánnyal s a többi Egyházzal szemben is, meg befelé is tudni fogja képviselni az egész unitárius vallásközséget? A kormánynak is, meg az egyházköz-

ségeknak is a decentralizált alkotmányforma volt kellemesebb. Azonban jobbainkat meggondolásra intették a közelmúltban történt események: ha nem tömörülünk s jogaink megvédését nem tekintjük közkötelességnek, hanem elnézzük, hogy minden eklézsia s abban is minden egyházközségi tag pusztán a saját erejére legyen utalva s ne érezhesse senki a mögötte álló hitrokonok seregének szolidaritását, — akkor Egyházunkat s benne hitünket rábizuk a körülmények s az emberek szeszélyére.

Minek részletezzem az eseményeket? Az új elnökség Egyházunk életében irányváltozást jelentett. Az új iránynak lelke és vezére Ferencz József a püspök volt. Az ő érdeme, hogy Egyházunk gondterhes évtizedeknek nehéz munkájából szervezetében megújítva került ki. Az államszegély ezentúl a törvény értelmében a központi Egyházat illetve s az időközben tétetett nagy alapítványok is mind a központi Egyházat erősítették. Egy félszázad alatt Egyházunk anyagilag is, szervezeten is oly erős testületté vált, hogy fegyelmezett összetartása, a közös cél és közös akarat mellett való tántoríthatatlan kitartása miatt valóságos mintaképe lett a többi magyar Egyházaknak. Ferencz József püspöknek érdeme, hogy ma nálunk minden egyes unitárius ember maga az Egyház. Ennek a nagy lélekátformálásnak prófétai ihletettséggű vezére a megboldogult volt. Amidőn ezt minden fenntartás nélkül megállapítjuk, engedtessek meg nekem e megszentelt pillanatban hálás kegyelettel emlékez-nem meg arról is, aki Ferencz József püspöknek központi egyházalakító törekvését zajtalanul, egy nehéz élet minden megpróbáltatásai árán, elszenvedve az emberek gúnyját s lekicsinylését, olykor éhezve, olykor fázva, de mindig tisztá szívvel, világos öntudattal, mindig egy eszményért rajongónak égő fanatizmusával mindenkinél sikeresebben szolgálta: Berde Mózsárol, aki az egyetemes Egyház részére hagyott fejedelmi örökségével a legnagyobb szükség idején segített anyagilag megalapozni az Egy Isteni vallóknak közös szent gyülekezetét, a Magyar Unitárius Anyaszentegyházat.

Ferencz Józsefnek gyújtó lelkesedése és Berde Mózsának példás önfeláldozó munkája nélkül Egyházunk Kriza halála után nagyon válságos helyzetbe került volna. Hogy vagyunk, hogy élünk s hogy szívünk dobbanása az egész világon keresztül az égig ér, e jobbainknak érdeme. Áldassék is érette áldott emlékezetük.

II.

Az ő püspöksége alatt lett az unitarizmus a magyar keresztény liberálizmusnak megtestesülése.

Dávid Ferenc életében az unitarizmus a léleknek pattogó tüze volt, mely világolt, meleget adott és tetterre serkentett. Óh, milyen tűz volt az! Meg lehetett halni érte. A martirium akkor nemcsak fáj, hanem gyönyörűsége is volt.

Azonban Dávid Ferencnek apostoli lelke 1579-ben a dévai várszikláról az égbe röppent. Halála után nem maradt belőle más egy ember-üstökös kápráztató fényénél, melyet a késő utódok megcsodáltak, de sokáig nem értettek. Dávid Ferenc halála után az unitarizmus a kritikus józan észnek lett játéka. Évszázadokon át racionálizmusnak, józan értelmességnek nevezték hitünket. Hát hiszen kétségtelenül az is volt. A legszebb királyi korona is abroncs. De nem ez a lényege. Az unitarizmusnak sem az volt legfontosabb tulajdonsága, hogy minden hittételét a józan ésszel igazolni lehetett. Ez csak külsőleg, formálisan jellemezte. A lényeg minden időben az volt, hogy Isten lelkének szent tüzet közbenjárók nélkül közvetlenül át tudta plántálni a lelkekbe. A szent tüzet, mely lángra gyújt, de el nem éget; felhevít, de el nem perzsel; tetterre készít, de soha el nem fáraszt. Az unitarizmusban nem az ember hozzáadása — a ceremónia, a külsőség, a forma — a lényeg. Nem a templom és nem a pap, — — — hanem Isten, a közvetlenül megjelenő, lelkünket atyailag megsímogató, magához emelő és felmagasztaló Isten, kinek nem kőből épített ház a hajléka, hanem a kitárt lélek és a tiszta szív. Óh, milyen gyönyörűsége tűz az unitarizmus szent tüze. Az örök élet tüze ez, mit ki-kimaga gyűjthet meg és — — maga is olthat el.

Ennek az unitarizmusnak Dávid Ferenc halála után legéke-
sebb szavú prédikátora Ferencz József volt.

Ugyan szépen beszélt Kriza püspök is. Olvastam prédikációit s mondhatom, hogy szépek. De Kriza az előadásnak nem volt művésze. A lelke szívében volt, nem az ajkán is. Az első modern unitárius prédikátor, ki Dávid Ferencnek bűvös erejével tudott hatni, Ferencz József volt. Ha Kriza beszédeit a vadrózsához hasonlítjuk, Ferencz József beszédei kerti virágok. Kriza ifjabb éveiben a nép lelkét tanulmányozta s csak öreg korában ismerte

meg a XIX. századnak legnagyobb unitáriusát, Channinget. Ferencz József Channinggel kezdte tanulmányait, tőle tanult formát, művészetet, hogy aztán e dús talajból saját egyénisége szabadon nőhesen magosra.

Az 1870-es években Krizán és Ferencz Józsefen kívül még két nagy apostola volt a magyar unitarizmusnak: egy római katolikus főúr: Br. Baldácsy Antal; és egy református aranyember: Jókai Mór.

S milyen érdekes találkozása a véletlennek, hogy éppen Ferencz József püspökké választatásának évében, 1876-ban, tette Br. Baldácsy nagy alapítványát a protestáns egyházak részére s ezzel a magyar vallásos liberálizmusnak az egész világ előtt örök emlékezetű-bizonyosságát adta. És ugyancsak 1876-ban írta meg Jókai egyik legszebb regényét, az „Egy az Isten“-t. Ehhez a két hatalmas világi tethez mi harmadikul Ferencz Józsefnek püspökségét adtuk.

Püspöki méltóságában Ferencz József nemcsak Egyháza tradíciójának, hanem a Baldácsy-alapítvány nemes liberálizmusának s Jókai „Egy az Isten“-ének is legfőbb papja kellett hogy legyen. Nem tudnék róla nagyobb dicséretet mondani, mint azt, hogy Ferencz József olyanná tette Egyházának hitéletét, hogy mindenki elmondhatta: amit a legcsodálatosabb költői képzelő erő e fenségesen szép regényben Isten legnagyobb földi dicsőségének megálmodott, az a magyar unitáriusoknál élő valóság lett.

Hogy lelke mélyén ma minden magyar ember egy kicsit unitárius, annak előidézője első sorban éppen a megboldogult volt. Persze, munkatársaival együtt: Brassai Samuval, Jakab Elekkel, Derzsi Károllyal, Péterfi Dénessel.

Püspökségének kezdetén Egyházunk erejét az Egyház alkotmányának megerősítésében kereste. Fél százados püspökségének végén Egyházunk erőssége az ő meggyőződése szerint is tiszta unitárius keresztény hitünk volt. A Jézus hite, amely nem ismer sem zsidót, sem pogányt, sem keresztényt, sem felekezetenkívülit, csak tisztaszívűeket.

Boruljunk le e hit nagysága előtt s diadalmas alázatossággal köszönjük meg Istennek a főpapot, ki e torzsalkodó, gyűlölködő világot egy részének visszaadta önbizalmát.

Midőn ravatalánál a görög-keleti patriarcha, a római és görög-katolikus püspökök, a református és lutheránus püspökök s a zsidó rabbi utolsó búcsúra megjelentek, — én tudom, hogy oda-

fönn a fényes mennyországban a szivárványhid túlsó végén egy magányos földi vándor örömkönyveket hullatva borult a mindentudó Istennek birói széke elé . . .

III.

Az ő püspökségének idején jött létre az unitárius világszövetség.

Azelőtt csak érintkezések voltak, csak eszmék hullámoztak Erdélyből Angliába, meg Amerikába és viszont. De az eszmék közöségén kívül e kapcsolatnak más realitása nem volt. Noha Dávid Ferenc egyik könyvét az angol királynénak ajánlotta, 1579-ben őt halálra lehetett ítélni anélkül, hogy e szörnyű ítélet ellen a nagy világon bárki is szót emelt volna. Sem a szombatos üldözések, sem a francia forradalom-korabeli katolikus reakció nem talált mellettünk külföldi barátot. Az erdélyi magyar unitarizmus Istennek gyönyörű virága volt, de a századok szele hajlíthatta, tördelhette, védőágot nem szúrt melléje senki. A XIX. század elején Bölöni Farkas Sándor megjárta Amerikát, a század közepén Székely Mózes kinn volt Angliában s ezzel az eszmék kapcsolata felújult. Ezentúl a a tengereken túl azt is meglátták, hogy nemcsak hit él e bérce országban, hanem emberek is.

Az igazi összeköttetés azonban csak 1859-ben kezdődött, amikor Ferencz József és Buzogány Áron személyesen vettek részt a Britt és Külföldi Unitáriusok Társulatának évi közgyűlésén s a Paget János segítségével előkészített reális testvéri kapcsolatot az angol és a magyar unitáriusok között végleg megteremtették. Simén Domokos, az első Angliába küldött papnövendék, Egyházának már mintegy angol diplomatája volt.

Ezentúl ami nekünk öröm volt, az az angoloknak is öröm volt; ami nekünk fájt, az nekik is fájt. Később Kovács János megteremtette az amerikaiakkal való ugyanilyen reális viszonyt, melyet azóta dr. Boros György, Józan Miklós és dr. Csiky Gábor gondosan ápolnak. A szálak tehát idővel mind sűrűsödtek, a kapcsolat mind erősebb lett. 1868-ban, 1879-ben s 1900-ban már az egész

világ unitáriusaival közösen rendeztük Egyházunknak háromszázados emlékülnepeit.

Mindez olyan szép, olyan felemelő s a maga nemében olyan páratlan. Ugyan az egész világ unitáriusainak e közössége forma szerint nem volt valami új dolog. A római katolikusoknak is vannak ilyen világkapcsolataik, meg a reformátusoknak is. Az egyházi világkapcsolat tehát nem új dolog. De új e szolidaritásnak a bensőséges ereje, a testvériségnek az a gondos melegsége, amellyel az egész világ unitáriusai összetartanak. Mi nemcsak örvendeni tudunk egymás szerencsájének, hanem a bánatunk is közös. Miniket nemcsak a hit köt össze, hanem a testvéri szeretet is. Üss meg egy unitáriust Amerikában s az ütés itt Erdélyben is sajog. Legyen árva egy unitárius Indiában s a gondviselésből egy szemernyi tőlünk is kitelik. A japáni hittestvérek élete nekünk is gondunk. A bulgár és cseh unitarizmus növekedése nekünk is örömrünk. Óh, a mi kapcsolatunk nemcsak ábrándozás, hanem valóság, földi, emberi valóság. Emlékeztek-e még Drummond úrra, erre a bátorlelkű angol unitárius papra, ki elsőnek törülte le könnyeinket a világháború után. És Cornish úrra, az amerikai unitáriusok jelenlegi elnökére, ki a mi szent ügyünkért az egész világra kiható akciót teremtett. Hát van-e, lehet-e szebb, magasztosabb emberi tett annál, hogy a legnagyobb szükség idején egyházközségeinket Amerikából egy-egy unitárius egyházközség testvérül fogadta s nem csupán imádkozott érte, hanem gondoskodott mindennapi kenyéréről is. Óh, a mi egész világra kiterjedő unitárius összetartásunk nemcsak szóbeszéd, hanem csengő arany is.

Ennek a nemzetközi unitárius keresztény kapcsolatnak lelke mintegy 20 év óta a mi megboldogult püspökünk, Ferencz József volt. Az ő nagy lelke, fényes elméje, csodálatos egyénisége volt az a bűvös erő, amely Dávid Ferenc után először vonta egy fókuszba össze az egész világ unitáriusainak közérdeklődését. Az amerikaiak azt szokták mondani, hogy Ferencz püspökkel beszélni annyi, mint a tiszta evangéliumot apostol ajkairól venni.

Ezért évenként sokan keresték fel őt.

E látogatások a világ minden tájáról nemcsak az öreg embernek szóltak, nem is csak a szükségét szenvedő erdélyi magyar Unitárius Anyaszentegyháznak, — — — e sűrű látogatások az unitárius keresztény világszövetséget alapozták meg. Talán már csak kevés időre lett volna szükség ahhoz, hogy a szervezetileg ma még teljesen önálló angol, amerikai és magyar unitáriusok

legfelsőbb unitárius érdekeik közös megvédésére alkotmányosan is kiépítsék világszövetségüket. E világszövetségnek fundamentumát Drummond, Cornish és Ferencz József püspök már megteremtették. Szilárd építmény ez, nehéz időkben nagy próbát állott ki s bírta. Rá épületet rakni a hátramaradtak feladata.

Mózes népét felvezette a Nébo hegyére, onnan megmutatta Juda országát a túlsó tengerig, de maga oda bé nem ment...

Ime, rövidre fogva Ferencz József püspöki munkájának legfontosabb három ténye. A történetíró még sok egyebet is elmondhat. Én csak gyertyát akartam gyújtani a szent ravatal körül, melyben egy félszázad unitárius egyháztörténete nyugszik kiterítve...

A ravatal körül néma csönd.

Az emlékezésben megenyhült a fájdalom s megdicsőült a halál.

Hatalmas Isten, kinek egyetlen szava teremt és ront világokat, szenteld meg szívünknek e megvigasztaló emlékezését. Ragyogtasd meg dicsőségednek fényét a mi lelkünkön, hogy legyen benne minden ravatal oltára a feltámadás és örökélet hitének.

Az elköltözött főpásztort is részelted atyai kegyelmednek boldog szeretetében.

Minden megdicsőítésen és minden vigaszon túl pedig az élőknek adj bölcsességet, hogy az életet ne csak a halálban tudják megbecsülni, hanem a mindennapi munkában is. Ha téltre tavaszt adsz, ha a bánatra vigaszt s a fájdalomra enyhülést, — óh, adj a főpásztorát veszített népnek is új főpásztort, ki méltó vezére legyen a hitre, bizalomra, igazságra, a te ígéreted földjére vágyó zarándok-seregnek.

A te dicsőségednek a mi életünk a tüköre. Tedd, óh hatalmas Isten, hogy e tükörképben te mindenkoron tiszta fényességben ragyogj.

Mi tudjuk, hogy a köd is a tied, a felhő is, a ború is, a vihar is. Mégis ne ezekből adj nekünk, hanem a verőfényes napsütésből,

az áldásból, az örömből, a megelégedésből. Hogy legyen az új főpásztor egy boldog népnek boldog püspöke. Hisszük, hogy ezért esedezik hozzád a megboldogult is ott fenn, a mennyeknek országában.

Ezekben kérünk...

Mindazonáltal — Atyánk — ne úgy legyen, ahogyan mi akarjuk, hanem ahogyan te akarod, ki vagy az Út, az Élet, az Igazság. Mindörökké.

Amen.

Ferencz József unitárius püspök emlékezete.

(Óda.)

Irta és elszavalta: Pálffi Márton főgimn. tanár.

1.

„Tovább, tovább! Dologra! Hí az élet!
Csak menjetek, én már fáradt vagyok.“
Nébo hegyén sok édes-bús reménynek
Így szólt a főpap és — elnyugodott.
S egy nemzedék-csodálta drága kincs,
Egy dús ajándék, melynek párja nincs,
Egy nemesen szép áldott, gazdag élet
Szállt útra föl az élet kutfejéhez.

2.

Próféta-homlok, messzelátó kék szem,
Fölkent szegény szolgában fejdelem,
A *kerekkön*, a Dávid Ferenc-székben
Ahogy megül, — egész történelem.
Egész ember, egész egyéniség,
Az élet titkát bíró bölcsesség,
A kis egyháznak féltett büszkesége,
Egész világon ismert szemeténye.